

A close-up portrait of Heidi Foxell, a woman with shoulder-length brown hair, looking directly at the camera with a neutral expression. She is wearing a dark denim jacket. The background is a blurred brick wall.

HEIDI FOXELL

TUSKA,
VOIMA,
RAKKAUS

DOCENDO

HEIDI FOXELL

TUSKA,
VOIMA,
RAKKAUS

DOCENDO

© Heidi Foxell ja Docendo
Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

Taitto: Jukka Iivarinen / Taittopalvelu Vitale
Kansi: Jarkko Lemetyinen / Katse Design
Kannen kuva: Petri Mast

ISBN 978-952-382-820-9

Painettu EU:ssa

SISÄLLYS

Prologi.....	7
1. Lähtölaukaus	9
2. Taistelu alkaa	20
3. Yli tuhat yötä sairaalassa.....	29
4. Jalat alta kolme kertaa	39
5. Majakan valoja pimeässä	52
6. Äiti	61
7. Kipu pitää otteessaan.....	68
9. Ei vieläkaan <i>the end</i>	78
10. Kuolema käy kylässä.....	87
11. Nurmen tuntu	97
12. Puolikas nainen.....	103
13. Kaksi toimivaa kättä ja pyörätuoli	113
14. Noora.....	122
15. Vaimo ja vaimo	126
16. Elämää uutiskynnyksellä.....	136
17. ”Tänään saan vielä ottaa lääkkeen”	139
18. Oikea poliisi.....	152
19. Toivosta ja tahdonvoimasta	163
20. Jaloilleen.....	170

21. Silmät kiinni ja taistele	184
22. Elämännälkä	198
23. Heidi Foxell, seikkailija	209
24. Henkiinjäämisen tarkoitus	215
Jälkisanat	221

PROLOGI

Istun keittiön lattialla Noora vieressäni. Hän itkee. Olemme tulleet kotiin Helsinki Pridesta ja riitelemme taas minun lääkkeistäni. Olen ottanut jo kaksi ylimääräistä Abstralia tälle päivälle, mutta pyydän vielä yhtä. Kello on kolme aamulla, mutta tunnen kipua jaloissani – ainakin luulen tuntevani.

”Luuletko sä oikeasti, että mä annan sulle vielä yhden?”
Noora tiuskaisee.

Hämmästyn ja loukkaannun. Ymmärrän, etten saa tahtoani läpi.

”Tämä ei voi jatkua näin, mä en halua olla vastuussa siitä, saatko ottaa kipulääkettä vai et. Voin antaa vaikka kymmenen Abstralia, jos sä haluat, mutta en ota vastuuta siitä”, Noora sanoo ilme tiukkana.

En vastaa mitään. Nooran sanoissa on järkeä. Kun pysähdyn miettimään, en tarvitse kolmelta yöllä Abstralia vaan peruslääkkeeni ja unta. Enhän edes ehtisi nauttia lääkkeestä, yritän järkeillä, ettei mieli pääsisi painamaan paniikkinappulaa.

En ole yli kahteen vuoteen luottanut siihen, että käytäisin oikein Abstralia, fentanyylipitoista opioidia. Annos

on yksi 100 mikrogramman tabletti päivässä, mutta minusta tuntuu usein, että tarvitsen niitä vähintään kaksi. Lääkkeet ovat olleet äidilläni viimeiset vuodet, mutta olemme vasta sopineet, että Noora säilyttää niitä jatkossa piilossa asunnossamme. Olen asettanut hänet ikävään tilanteeseen. Mistä hän voisi tietää, onko minulla oikeasti kipua?

Katson Nooraa silmiin ja näen niissä pohjatonta surua – en sääliä, jota ensimmäisenä odottaisi ihmisen tuntevan, kun tämä katsoo addiktia. Purskahdan itkuun, otan Nooraa kädestä ja pyydän anteeksi.

”Oletko huomannut, milloin sä otat Abstralin?” Noora kysyy yllättäen.

Yritän hämilläni kerätä itseni kyynelten seasta, mutta tunteeni käyvät ylikierroksilla. Nostan viimein katseeni, ja Noora tuijottaa minua silmät kyynelissä.

”Sä otat lääkkeen silloin, kun luulet ansainneesi sen”, hän päräyttää täysin tyynenä.

Tunnen palan juuttuvan kurkkuuni kuin luumunkiven. Räpyttelen silmiä ja vastaan Nooran katseeseen.

”No en nyt sanois”, saan soperrettua.

”Mieti nyt. Sä otat sen usein Noxin iltalenkin jälkeen tai kun tiedät, ettei enää tarvitse lähteä mihinkään”, Noora jatkaa. ”Silloin kun koet, että päivän työt on tehty ja voit mennä sohvalle ja tuijottaa tv:tä.”

Pysähdyn miettimään ja tunnen, kuinka jokainen sana uppoaa minuun kuin kirves kuivaan halkoon.

1.

LÄHTÖLAUKAUS

Tiistaina 27. joulukuuta 2011 olin nuori ja innokas poliisin alku ja aloittamassa työharjoittelua Hyvinkään poliisi-asemalla. Ensimmäiset pari päivää minua koulutettiin, mihin kuului myös hälytysajoa keskustassa. Vedin ensimmäisen kerran haalarit niskaan ja oikean varustevyön päälle. Adrenaliinia oli veressä jatkuvasti, kun odotin pääseväni kokemaan erilaisia keikkoja.

Ensimmäinen varsinainen työpäivä alkoi päivävuorolla. Pääsin saman tien syvään päähän, sillä aivan ensimmäinen keikka oli kroppakeikka – kuollut henkilö. Vanhus oli kuollut kotonaan nukkuessaan, ja hänen poikansa oli löytänyt hänet aamulla.

Kroppakeikalla tärkeintä on omaisen kohtaaminen. Olin kuitenkin niin tohkeissani oikeasta keikasta, että autosta hypättyäni huudahdin iloisesti: ”Terve!” Pihalla kulkenut omainen vastasi kyyneltensä seasta hiljaa: ”Hei.” Tajusin saman tien, että nyt tuli mokattua.

Seurasin työparini perässä ovelle, ja menehtyneen vanhuksen poika ohjasi meidät sisään. Myötäilin, kun partiojohtaja esitti eteisessä osanottonsa, mutta katselin varpaitani enkä uskaltanut ottaa katsekontaktia. Hävetti niin

pirusti. Jututimme ensin poikaa, joka kertoi, kuinka oli löytänyt vainajan. Sitten tarkistimme vainajan kunnan.

Tuntui oudolta katsoa vainajaa niin läheltä. Olin nähnyt kuolleen ihmisen ensimmäisen kerran poliisikoulussa kuolemansyyntutkinnan kurssilla, jolla kävimme katso-massa ruumiinavausta. Se oli brutaali näky, vaikka monis-sa tapauksissa toimenpide on rutiininomainen. En ollut osannut varautua vainajan kohtaamiseen ensimmäisenä työpäivänäni, mutta keikka ei kuitenkaan jäänyt vaivaa-maan. Sen jälkeen sain harjoitusta paperitöistä, jotka lu-keutuvat poliisin työn työläimpiin.

Seuraavana päivänä olin yövuorossa, ja yllätys yllätys, saimme illalla taas kroppakeikan. Työpari heitti, ettei suos-tu enää ajamaan kanssani, kun kerään kaikki ruumiit. Uusi lempinimeni, Kalmakoira, jäi elämään ryhmässämme.

Uudenvuodenyö tiesi paljon keikkaa, kun ympäri kau-punkia juhlittiin ja kaikenlaista sattui ja tapahtui. Meillä oli tehtäviä laidasta laitaan. Saavuimme metelikeikalle kerros-taloon, jossa joku oli ilmoittanut kovaäänisistä juhlista. Yh-destä alemmista kerroksista käytävään kantautuikin kovaa musiikkia. Koputimme oveen ja odotimme. Hetken päästä musiikki vaimeni ja oven avasi mies, jolla oli vain peitto lanteilla. Olimme olettaneet, että asunnossa on useampi ihminen juhlimassa uutta vuotta, mutta ketään ei näkynyt. Pian ovensuuhun kuitenkin ilmestyi hihittävä nainen, jolla oli myös kietaissut peiton ympärilleen. Kerroimme, että asunnosta oli kuulunut kovaa musiikkia, joka häiritsi muita.

”No, meillä oli muuta puuhaa, ja se jäi nyt kesken”, mies sanoi terävästi.

Hymyä pidätellen pyysimme, että laittaisivat musiikkia pienemmälle. Mies lupasi tehdä niin ja sulki kiireesti oven tytön hihittäessä taustalla ja toivottaessa meille hyvää uutta vuotta. Ovi sulkeutui. Me repesimme partiokaverini kanssa ja lähdimme kohti seuraavaa tehtävää.

Kahden viikon työharjoittelun jälkeen siirryin tutkintaan. Olin pyytänyt siirtoa, jotta pääsisin futisharjoituksiin joka ilta. Säännöllinen työaika kahdeksasta neljään oli parempi kuin epäsäännöllinen kolmivuorotyö, sillä olin siirtynyt marraskuussa pelaamaan HJK:hon ja kevätkaudella minun olisi pystyttävä todistamaan taitoni. Halusin jatkaa futisuraani täysillä ja uskoin, että pystyisin yhdistämään jalkapallon ja poliisintyön, vaikka se vaatisi jonkin työvuorojen sumplimista ja laitokselta pientä vastaan tulemistä.

Vuosia ennen poliisikoulua olin haaveillut ammattimaisemmasta futisurasta, mutta se olisi vaatinut isoja päätöksiä lähteä ulkomaille pelaamaan. 17-vuotiaana olisin voinut lähteä Yhdysvaltoihin kokeilemaan collegeliigaa, mutta äiti sanoi silloin ei. En jäänyt ruinaamaan asiasta, joten se mahdollisuus jäi käyttämättä.

Kun 19-vuotiaana sain kutsun alle 20-vuotiaiden maajoukkueleirille Israeliin, olisi mahdollisuus siirtyä isompaan seuraan voinut aueta Suomen sisällä. Leirillä kanssani olivat Suomen tunnetuimmat Helmarit Tuija Hyyrynen, Linda Sällström ja Anna Westerlund, mutta itse olin varsinainen noviisi. Jalkapallo ei mennyt elämässäni kaiken muun edelle niin kuin pelaajilla, jotka olivat olleet jo vuosia mukana maajoukkueringissä. Minulle pelkkä ulkomaille

pääseminen oli niin iso juttu, että unohdin muutamia perussääntöjä. Tipuin vajaat kaksi metriä korkealta aallonmurtajalta hiekalle ja ranteeni vääntyi niin, että yksi jän-teistä näytti pomppaavan paikaltaan. En pystynyt enää treenaamaan kunnolla, ja siinä menivät sen reissun tuomat mahdollisuudet.

Jatkoin pelaamista Vaasassa, vaikka siirtyminen pää-kaupunkiseudulle olisi varmasti vienyt pelaajauraani eteen-päin. Valmistuttuani ammattikoulusta ja käytyäni armei-jan veri veti kuitenkin poliisin uralle, enkä malttanut lykätä haaveen toteuttamista, joten hain poliisikouluun 22-vuotiaana.

Alkuvuoden 2012 tein tutkintaa ja odottelin, että pääsi-sin ajamaan taas keikkaa, koska juuri sitä halusin valmis-tuttuani tehdä. Huhtikuun lopussa oli aika siirtyä takaisin kenttätöihin. Ajoin ensimmäistä kertaa oikean ohjaajani kanssa ja pääsin tutustumaan häneen paremmin. Mika oli rauhallinen ja erittäin pätevä poliisi. Hänellä oli hyvät verbaliset taidot, eikä hän lähtenyt tehtäville koskaan voimankäyttö edellä, vaan pyrki aina ensin ratkaisemaan tilanteen keskustelemalla. Arvostin sitä. Tietysti Mikalta löytyi myös päättäväisyyttä ja taitoa hallita asiakasta voima-keinoin, jos muu ei auttanut.

Aamu-, päivä- ja yövuorot jaettiin kolmen viikon syk-leissä niin, että samalla viikolla saattoi olla kaikkia eri vuoroja, mikä vaikeutti pääsyäni treeneihin. Se haitsi treenaamista juuri silloin, kun sitä olisi ennen kauden alkua eniten tarvittu. Päätös tehdä tutkintajakso kevät-talvella ei välttämättä ollutkaan ollut hyvä idea. Valmentaja

ei ollut tyytyväinen, mutta heltyi sen verran, että sain pelata kevään treenimatseja. Olin niissä hyvä ja pääsin pelaamaan kevään Liigacupin finaalissa, jossa voitimme Hongan. Sain ensimmäistä kertaa urallani nostaa voittopokaalia ilmaan. Se tuntui uskomattomalta. Olin pelannut pitkään, ja vihdoin olin joukkueessa, joka pystyi haastamaan kärkipään joukkueet. En malttanut odottaa, että liigakausi alkaisi.

Yksi työpäivä muutti kuitenkin kaiken.

Olimme tulleet tuomaan Hyvinkään asemalle juopuneen henkilön Klaukkalasta. Kevät oli jo pitkällä, lämmin ilta oli katkennut yhtäkkiä kaatosateeseen ja ilmassa leijui märän asfaltin sekä kesän ensimmäisten leikattujen nurmikoiden tuoksu.

Olimme juuri päättäneet ajaa Hyvinkään keskustan kautta kohti Nurmijärveä, kun radiosta kuului hälytys. ”Hyvinkään keskustassa ammutaan!” Mika reagoi hälytykseen minua nopeammin ja kaasutti auton kiitoon kohti Uudenmaankatua. Hyvinkään poliisilaitokselta on puolisen kilometriä Uudenmaankadulle, ja olimme kohteessa parissakymmenessä sekunnissa.

En ollut koskaan nähnyt sellaista paniikkia. Ihmisiä juoksi joka suuntaan, jokainen yritti etsiä suojaa ja paeta ampujaa. Kukaan ei tiennyt, mistä laukaukset tulivat. Tilanne hidastui silmissäni, kun adrenaliini alkoi kiehua veressä.

Mika kysyi, olinko kuullut, missä ampumisen sanottiin tapahtuneen. Muistin kuulleen radiosta, että Amarillon edessä ammutaan, mutta en ollut kuullut hälytystä

kokonaan. Mika sanoi kuulleen, että Amarillon takana olevalla baarikadulla ammutaan. Vaikka olimme eri mieltä paikasta, luulimme olevamme suojassa. Todellisuudessa ampuja katseli meitä aseensa kiikarin lävitse liikerakennuksen katolta suoraan edessämme, noin 70 metrin päässä autosta.

Pian pysähtyttyämme kuulimme laukauksen. Se jysähti kuin tykinkuula olisi räjäyttänyt puun vieressämme. Käännyimme katsomaan Mikan kanssa toisiamme silmiin. Mikan käsky tuntui tulevan hidastetusti: ”Raskaat suoja-liivit päälle!” En ajatellut muuta kuin liivejä auton keski-tilassa ja hyppäsin vaistomaisesti ulos.

Olin avaamassa poliisiauton liukuovea, kun se tapahtui – laukaus, joka muutti kaiken. Kaikki siihenastiset saavutukseni kuolivat yksi kerrallaan, kun luoti upposi vatsaani ja survoi sisuskaluni lihamyllyn lävitse.

Olen usein miettinyt, mitä olisi tapahtunut, jos olisimme jättäneet poliisiauton jonnekin muualle. Miksi ajoimme niin lähelle tekopaikkaa? Eikö auto olisi pitänyt ajaa selkeästi talon suojaan eikä kulman taakse oletetusta tekopaikasta? Olimme alussa olleet eri mieltä siitä, missä ampumisen sanottiin tapahtuneen. Jos olisimme jättäneet poliisiauton sen talon taakse, joka oli oikealla puolellamme, olisimme olleet suojassa suoralta ampumiselta.

Tapahtunut vaivasi minua pitkään ennen kuin tajusin, ettei jossittelu auta. Jos olisin katkeroitunut virheestämme, olisin varmasti joutunut suljetulle osastolle, joten päätin jättää asian sikseen. Asia oli jo tapahtunut, enkä voinut sille enää mitään. Tilanne oli kaoottinen ja tuli suoraan

Kaikki siihenastiset saavutukseni kuolivat
yksi kerrallaan, kun luoti upposi vatsaani
ja survoi sisuskaluni lihamyllyn lävitse.

syliimme, emmekä osanneet reagoida siihen vaadittavalla tavalla. Veikkaan, että Hyvinkään tapahtumia on myöhemmin käyty läpi taktisissa koulutuksissa useammin kuin kerran.

Kun sain osuman, minulla oli päälläni vain kevyet luotiliivit. Niiden kyky torjua luoti kattaa vain käsiaseet, joten minulla ei ollut mitään mahdollisuutta selvitä vähemmällä. Liivien vetoketju vielä pahensi tilannetta, sillä luoti otti kimmokkeen sen vetimestä. Ilman kimmoketta luoti olisi lävistänyt minut oikean lonkan yläpuolelta. Olisin saattanut menettää vain toisen munuaisen, ja muuten vammat olisivat voineet jäädä vähäisiksi. Vetoketjun lukko sai kuitenkin luodin hidastamaan vauhtia ja muuttamaan suuntaa, jolloin se pääsi tuhoamaan suolistoni perusteellisesti.

Osuma tuntui samalta kuin olisin ollut maalissa torjumassa laukausta ja saanut pallon räjähtävällä voimalla suoraan palleaani. Hengitykseni salpautui, ja kaaduin karjahtaen kasvoilleni maahan. Onneksi shokki suojeli mieltäni kivulta. Pystyin edelleen ajattelemaan kirkkaasti.

Tajusin nopeasti, että olin edelleen tulilinjalla ja ampuja voisi ampua uudestaan. En ole ikinä pelännyt yhtä paljon kuin ymmärtäessäni tuon vaaran. Mieleeni välähtivät armeijan opit: mitä teet, jos saat osuman? ”Suojaa pääs ja mee piiloon”, oli meidän kessullamme tapana sanoa. Saapuessamme olin pannut merkille, että oikealla oli vinoparkissa autoja, joten lähdin ryömimään niiden väliin.

Mika oli jäänyt käskynsä jälkeen informoimaan radiolla muita partioita, ja noustessaan autosta hän kuuli huutoni. Auton takaa Mika näki minun ryömivän oikealle

pysäköityjen autojen väliin. Hän juoksi suojaan oikealla olevan talon taakse. Muistan elävästi juoksuaskelten kaiun asfaltista, kun makasin naama kiinni maassa autojen välissä. En osaa selittää, miten tiesin kuulleen juuri Mikan juoksuaskeleet, koska ympärillä juoksi kymmeniä hätäänntyneitä ihmisiä. Tunnistin maihareiden painon, ja askelten äänestä tiesi jonkun juoksevan henkensä edestä – sen kyllä kuulee. Saatoin tietoisesti etsiä tilanteessa Mikaa. Huokaisin mielessäni helpottuneena siitä, että hän pääsi suojaan.

Sitten vajosin omiin tiloihini enkä muista kuulleen Mikan tulleen luokseni, kun laukaukset olivat loppuneet. Makasin edelleen autojen välissä, kun paikalle tuli lisää poliiseja. Toinen partio juoksi luokseni, mutta tiedostin lähinnä äänet. Tuttu poliisi kysyi, olenko kunnossa ja mihin osui. Kuulin kenties hänen äänensä selkeimmin siksi, että hänen kanssaan olin puhunut enemmän myös työajan ulkopuolella. En muista vastanneeni mitään. ”Ei mitään hätää, kaikki järjestyy, kohta saadaan sut ambulanssiin”, hän rauhoitteli.

Onneksi ambulanssi saapui nopeasti, muuten olisin vuotanut kuiviin tapahtumapaikalle. Laukauksia ei enää kuulunut, mutta kukaan ei tiennyt, mistä ne olivat tulleet. Silti ainakin kolme ihmistä kantoi minut ambulanssiin. Kun he ottivat kiinni jaloistani ja kainaloistani, huomasin, ettei oikea jalkani toiminut. En pystynyt käskyttämään nilkkaani, vaan se roikkui velttona sivulle. Sanoin siitä jopa ääneen.

Ennen kuin ambulanssi lähti kiireellä kohti Helsinkiä, olin vielä tajuissani. En muista mitään näkemääni, vain

äänet. Joku tyttö huusi kivuissaan kovaan ääneen. Kuulin tytön huudon, mutta en pysty muistamaan ensihoitajan puheita. Vuosia myöhemmin juttelin hoitajan kanssa, ja hän kertoi minun hokeneen vain yhtä asiaa: ”Ai vittu, ai vittu.” Hän antoi minulle paljon kipulääkettä ja yritti etsiä luodin ulostuloaukkoa. Sitä ei löytynyt, mikä sai hänet huolestumaan. Loppumatkalla kipulääkettäkin ei voinut enää antaa, koska se laski liikaa sykettäni, joka oli muutenkin jo heikko.

Minulla meni muisti sen jälkeen, kun ambulanssin ovet laitettiin kiinni. Matkasta en tiedä mitään. Ensihoitaja käski minua koko matkan ajan pitämään silmäni auki ja olemaan nukahtamatta. Taistelin pysyäkseen hereillä, sillä jos olisin nukahtanut tai menettänyt tajuntani, tilanne olisi ollut todella kriittinen.

Vasta sen jälkeen, kun asevyö oli luovutettu pois sairaalassa, silmäni pyörähtivät ympäri. Ensihoitaja kertoi, ettei ollut koskaan aiemmin juossut parien kanssa leikkaussaliin, ja toivoi, ettei sellaista tilannetta enää koskaan tulekaan.

Anestesiaalääkäri sai verensiirron ja verenpainetta kohottavien lääkkeiden avulla hidastettua kuiviin vuotamista ja pidettyä minut hengissä. Ennen leikkauksen alkua kuyselin kuulemma hennolla äänellä lukemattomia kysymyksiä. Kuolisinko minä? Mitä minulle tehtiin? Ennen nukuttamista ehdin myös antaa raporttia tapahtumista muille saliin saapuville.

Minut leikattiin ensimmäisen vuorokauden aikana kahdesti. Vammoja oli lukuisia, ja osa niistä olisi yksinäänkin

ollut hengenvaarallisia. Verenvuoto oli pahinta vatsan alueen suurissa verisuonissa eli alaonttolaskimossa, aorttassa ja lonkkalaskimoissa. Olin joutunut verenvuoto-shokkiin. Korkeaenerginen kiväärinluoti oli kulkenut oikealta ylävatsalta maksan etuosan läpi, tuhonnut matkalla pohjukaissuolen, vaurioittanut suuria verisuonia, tehnyt lukuisia reikiä suolistoon ja päätynyt lopulta lantioluuhun.

Ensimmäisten tuntien aikana minulla oli yhdeksänkymmenen prosentin riski kuolla vammoihini. Ensimmäistä, niin sanottua *damage control* -leikkausta seuranneena päivänä verenvuoto alkoi uudestaan, mikä taas johti lisäleikkauksiin. Ensimmäisen kahden viikon aikana minut leikattiin yksitoista kertaa.

LÄHIHISTORIAMME LIKUTTAVIN TARINA SISUSTA JA SINNIKKYYDESTÄ

Virkatehtävä Hyvinkäällä toukokuussa 2012 vei poliisi Heidi Foxellin maanpäälliseen helvettiin, kun ampujan luoti upposi hänen vatsaansa. Heidi vietti sairaalassa yli kolme vuotta ja taisteli hengestään kerta toisensa jälkeen.

Kun toipuminen lopulta alkoi, henkiin jäämistä ei seurannutkaan kiitollisuus. Media rakensi sankaritarinaa, mutta nainen itse kärsi kroonisen kivun ja masennuksen syövereissä. Taistelutahto palasi vasta, kun elämään asteli ihminen, joka ojensi työkalut ajattelutapojen muuttamiseen. Löytyi paitsi uskallus tavoitella parempaa elämää, myös unelma ammentaa omista vaikeuksista apua muille.

Tuska, voima, rakkaus on uskomaton tarina valovoimaisesta ja periksiantamattomasta naisesta sekä halusta hallita omaa kohtaloaan. Pelkkä asenne ei riitä, mutta joskus se ratkaisee.

Heidi Foxell (s. 1988) on antanut kasvat poliisityön vaaroille ja silmittömän väkivallan vaikutuksille Suomessa. Heidi tekee monipuolista mediatyötä, ja hänen avoimuutensa ja elämänmyönteinen asenteensa ovat inspiroiva esimerkki suomalaisesta sisusta.

9 789523 828209

KL 99.1
ISBN 978-952-382-820-9

DOCENDO
www.docendo.fi